

Predlogi za Akcijski načrt za ekološko kmetijstvo (ANEK)

oblikovani na delavnici za **zvezo BIODAR**, Ljubljana, 12.1.2005

Namen delavnice je bil oblikovati predloge zveze BIODAR za osnutek Akcijskega načrta za ekološko kmetijstvo (ANEK) in podati pripombe na osnutek ANEK (MKGP).

Delavnica je bila izvedena v okviru projekta »Prispevek NVO k nacionalnemu in evropskemu Akcijskemu načrtu za ekološko kmetijstvo in promocija javne razprave...«, projekt Phare SPP, izvajalec Inštitut za trajnostni razvoj.

Moderatorica: Vida Ogorelec Wagner, Modra d.o.o.

Organizator: Inštitut za trajnostni razvoj (Anamarija Slabe).

Udeleženci: člani upravnega odbora Zveze Biodar (Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije), predsedniki in člani združenj v Zvezi, strokovni tajniki združenj; gost: predstavnik DOPPS.

Metode dela: delo v manjših skupinah, skupno delo

I. UVODNI DEL

Uvod:

Predstavitev namena delavnice. Ker je bilo s strani MKGP poudarjeno, da je osnutek ANEK z dne 25.11.04 šele prikaz stanja ekokmetijstva v Sloveniji, na osnovi katerega naj bi resnični ANEK šele oblikovali, namen delavnice ni toliko posredovati pripombe na obstoječi osnutek, temveč podati predloge za ANEK. Naš namen je torej oblikovanje nekaj glavnih strateških ciljev, poleg tega pa bolj natančno opredeliti predloge za ukrepe na področjih, ki so najbolj kritična, z vidika (znanja in izkušenj) ekoloških kmetov. Pri tem si pomagamo tudi z rezultati treh delavnic na temo razvoja ekokmetijstva v Sloveniji (Inštitut za trajnostni razvoj v l. 2004), toda hkrati ne ponavljamo tam že opravljenega dela. (A. Slabe)

Pričakovanja udeležencev:

- izboljšali bomo dokument,
- podali bomo specifičen prispevek k ANEK z vidika ekoloških kmetov,
- racionalizirali bomo osnutek ANEK glede na pričakovanja, ki jih ponuja (izostritev),
- spoznali bomo cilje načrta,
- v ANEK bomo vnesli več poudarka glede zavarovanih območij in drugih posebnih zaščiteneh območij,
- želim, da se ne bi ponavljali, da ne bi razpravljali le o razporejanju finančnih sredstev, temveč o strategiji, akcijah in operativnih stvareh,
- konkretizirali bomo probleme in razpravo usmerili tako, da bo učinek,
- opredelili bomo stvari,
- konkretno bomo predlagali, kako doseči cilje,
- poudarili bomo kmetijske tehnike, ki omogočajo preživetje ptic,
- poudarili bomo potrebo po povečanju števila svetovalcev za ekološko kmetijstvo.

(Udeleženci.)

VIZIJO običajno oblikujemo za 10 – 20 let; vedno nam kaže smer, čeprav je morda ne dosežemo.

Vprašamo se, katere mejnike bi si lahko zadali kot cilje.

CILJ je opis stanja v določenem času; delajmo cilje po načelu **smart** (konkretni – merljivi – dosegljivi – realistični – časovno opredeljeni, oz angleško **specific – measurable – achievable – realistic – (in) time**).

Pomembno je tudi, da lahko spremljamo, ali smo cilje dosegli oz. kje smo glede na zastavljene cilje. V ta namen si je potrebno postaviti *INDIKATORJE*.

Vsak akcijski načrt mora vsebovati naštete elemente. (Moderatorica:)

Udeleženci:

Primer SKOP – SKOP ne vsebuje okoljskih indikatorjev; DOPPS pripravlja vrsto takih indikatorjev za SKOP.)

Implementacija ANEK:

- a) ANEK mora poleg ukrepov določiti oz. predvideti tudi nosilce za izvajanje le-teh.
- b) ANEK mora biti živ: izvajanje je treba spremljati in ANEK dopolnjevati glede na doseganje ciljev.

POSLANSTVO je del vizije; ugotavljamo, da je poslanstvo ekokmetijstva dvojno: varstvo okolja in pridelava ekoživil.

Oboje je kot tako zapisano tudi v statutu Zveze Biodar.

II. REZULTATI DELAVNICE

A. STRATEŠKI CILJI ZA ANEK

S pomočjo moderirane delavnice smo izoblikovali predlog 4 glavnih strateških ciljev za ANEK:

- 1. Do leta 2013 se delež ekoloških kmetij v Sloveniji poveča na 15% ter KZU v nadzoru ekokmetijstva na 20%; vsaj 20% od teh kmetij je »konkurenčnih kmetijskih tržnih gospodarstev«.**
- 2. Leta 2013 bo na trgu prodanih 10% ekoživil od celotne prodane količine hrane.**
- 3. Slovenija brez gojenja GSO do l. 2006.**
- 4. Medsektorska usklajenost politik za ekološko kmetijstvo do l. 2006.**

Pod CILJ 1: Razprava o tem, ali je cilj preveč optimističen ali morda nasprotno?

Upoštevajmo, da gre relativno manjšo rast števila ekokmetij v zadnjih 2 letih pripisati tudi na račun konkurence različnih t.i. »sonaravnih« praks (vklj. IP), ki so deležne okoljskih plačil in zmanjšujejo privlačnost ekokmetijstva pri kmetih, ki jim je to pomemben motiv. Manjšo rast lahko pripišemo tudi neorganiziranosti trga z ekološkimi pridelki, še zlasti s področja pridelave govejega mesa, v bodoče pa tudi zelo omejujoč dejavnik – prehrana čebel v zimskem času, v ekološkem čebelarstvu.

Upoštevajmo tudi potencial, ki ga precej območij v Sloveniji še ima za ekokmetijstvo, npr. Gorenjska, kjer je po mnenju svetovalca 25% vseh kmetij ta trenutek po načinu dela v veliki meri »ekoloških« (ne pa seveda po status, saj niso v kontroli). Od vseh (100%) kmetij tu pa je le kakih 10% tržno usmerjenih.

Pod CILJ 2:

Operativni cilji:

- študija soobstoja,
- moratorij na gojenje GSO do izdelave študije,
- zveza Biodar se vključi v delovno skupino za Konvencijo o biotski raznovrstnosti pri MOP.

Predlog za takojšen ukrep: preverjanje prisotnosti GSO z vidika ogrožanja ekološki kmetij – osnova: zahteva po neuporabi GSO v ekološkem kmetijstvu v Pravilniku in EU Uredbi in čim prejšnja izdelava študije o soobstoju.

K 4. CILJU: Ta je zelo pomemben za doseganje ciljev št. 1. in 2.

Primer možne uporabe in/ali rezultatov usklajenih medsektorskih politik:

- a) TURIZEM – kot oblikovanje »skupnega slovenskega gospodarskega proizvoda«; povezovanje ekokmetijstva s turizmom, npr. v zdraviliškem turizmu; hkrati je to izvozni ekoproizvod.
- b) Zavarovana območja oziroma območja Natura 2000.

(Poseben predlog za dejavnost Zveze: vključitev v delovne skupine za oblikovanje programskih dokumentov 2007 – 2013.)

B. SPECIFIČNI PREDLOGI (P) za ukrepe

Predlogi glede na zastavljene strateške cilje, glede na v predhodnih delavnicah identificirane največje ovire za razvoj EK in glede na specifične izkušnje in znanja udeležencev:

- a) Povečanje obsega pridelave (št. kmetij, št. ha ipd.)

P1: Doseči dodatno stimulacijo ekološkemu kmetovanju v povezavi z najvišjim okoljevarstvenim standardom v ekološkem kmetovanju.

IP trenutno nastopa kot konkurenca pri preusmerjanju v ekopridelavo; je pa lahko vir kandidatov za preusmeritev v ekološko kmetijstvo. Zato je ne bi bilo smiselno povsem izločiti (iz SKOP), temveč pa bi bilo nujno izenačiti sistem nadzora s tistim za ekološko pridelavo, ali uvesti še strožji nadzor, zaradi težavnejšega preverjanja upoštevanja standardov.

IP in EK sta po filozofiji povsem različna, taka pa sta tudi po odnosu do potrošnika.

P2: Okoljski indikatorji SKOP, ki jih razvija DOPPS, to lahko podprejo; metoda je npr. štetje velikega skovika in drugih ptičev na kmetijskih površinah. (Prek štetja ptic dobimo podobo celotnega habitata, saj so ptice na vrhu prehranjevalne verige). Tehnološka navodila za IP sadja v poglavju 9.1.2 zapisujejo biološke ukrepe, tako da bi te normative, ki jih pripravlja DOPPS, lahko vpeljali najbrž v večje število ukrepov SKOP in ne samo v EK in IP.

P3: Melioracije, urejanje voda: dostikrat se izvajajo nepotrebni in škodljivi ukrepi le zato, da se porabi v ta namen rezerviran denar. Vse takšne in podobne pojave bi bilo treba nadzorovati in preprečevati.

P4: Akontacija plačil SKOP in nato poračun (za ekološke kmete).

Ekološki kmetje so med prejemniki subvencij običajno (časovno) med zadnjimi. To ni pravično, saj imajo prav ekološki kmetje v začetku leta višje stroške kot drugi, npr. plačilo kontrole. Lahko bi prejeli najprej akontacijo plačil in nato poračun. Na tem mestu bi bilo potrebno vnesti tudi nujno terminsko obdobje v katerem se prijavljeno stanje uskladi z dejanskim (zakasnela setev, najem površin med letom, ...). Tu bi bilo potrebno doseči, da se vloge za neposredna plačila tako kot v letu 2001 primerjajo s poročilom kontrolne službe – tako se bomo izognili velikemu številu pritožb in izvržbi neposrednih plačil za nekatere kmetije.

b) Tržni vidiki - povečanje količin ekoživil, obrata na trgu ipd.

Prednost pri investicijah: to verjetno ni prednostna pot sama po sebi in vprašanje je, če bi bila kot taka prava. Ekološke kmetije trenutno ne uspejo pri investicijskih programih; 5% prednost zaradi statusa eko »potone« v drugih merilih. Razloga sta predvsem dva:

- Ekokmetije so večinoma prešibke in ne morejo zagotoviti zadosti lastnih sredstev.
- Za sredstva EU je potrebno imeti poslovni načrt, iz katerega je jasen pozitiven rezultat; to je pomembno tudi za ekokmetije, saj nima smisla namenjati denar za projekte, ki ne bodo dali pozitivnega poslovnega rezultata.

Po drugi plati je minimalna investicija (lani 5 mio SIT za kmet. mehanizacijo) za ekološke kmete neustrezna, saj potrebujejo predvsem lažje in cenejše posebne priključke, ne pa velikih traktorjev (do katerih je bilo na lanskih razpisih žal najlažje priti).

P5: Tu bi bila možna in potrebna prilagoditev - zlasti v smeri znižanja skupne vrednosti investicije npr. za ekološke kmetije.

Med ekološkimi kmetijami je vrsta takih, ki želijo rasti, postati »konkurenčne tržne kmetije«. Pomembna ovira je to, da ne morejo pridobiti kmetijskih zemljišč (nakup, najem...) ali da so le-ta v obliki neobvladljivih drobnih parcel.

Problem lastništva oziroma pomanjkanje možnosti za pridobitev (uporabe) kmetijskih zemljišč je tudi pomemben razlog za to, da se mladi ne odločajo za kmetijstvo.

P6: Ključ bi lahko bil v uvedbi obdavčitve katastrskega dohodka, kar bi lastnike parcel spodbudilo k temu, da jih oddajo ali prodajo (ali pa obdelajo). Naslednji korak bi bila oprostitev davka za ekološke kmetije.

P7: V okviru ANEK je potrebno predvideti tudi sredstva za organiziranje trženja na ravni cele Slovenije v okviru spodbude za razvoj tržnega sektorja ekopridelave (v obliki promocijskih stimulacij že obstoječim organizacijam, ki se ukvarjajo s trženjem ekološko pridelanih kmetijskih pridelkov slovenskega izvora ali kot zagonski kapital organizaciji, ki se bo ukvarjala s trženjem na ravni Slovenije.

POSEBEN PREDLOG: Ta vprašanja so zelo zahtevna, presegajo pa tudi okvir ekološkega kmetijstva. Ker pa so za nadaljnji razvoj ekokmetijstva v Sloveniji izredno pomembna, udeleženci predlagamo, **da naj MKGP v nadaljnjem procesu oblikovanja ANEK eno od (morebitnih?) delavnic nameni tudi temu področju.**

c) Splošno – organiziranost ekosektorja, potrebno za doseganje vseh 4 ciljev:

P7: Zagotovitev finančne podpore za delo ekokmetijskih NVO, še posebej pa Zveze BIODAR. Zveza ima status društva v javnem interesu, saj kot taka tudi deluje, njeno delo pa je zelo pomembno za razvoj ekosektorja. Zato bi moral ANEK nujno predvideti sredstva za delo ekokmetijskih NVO, še posebej zveze Biodar.

Poročilo pripravila: Anamarija Slabe, z upoštevanjem naknadnih pripomb udeležencev

Ljubljana, 12.1.2005/17.1.2005